

Tvar(y) – μορφαι

Některé klasické (a tradiční) pojmy je třeba nejen znovu promyslet a ustavit, ale někdy i postavit stranou jako nedůležité a dokonce pochybné, přinejmenším však v některých případech jako jen v některých kontextech použitelné. Mezi takovými pojmy (v tomto případě hned dvojicemi pojmů) jsou také tzv. kategorie *morfé* a *hylé*, „forma“ a „materia“, česky „tvar“ a „látka“. V posledních desetiletích, vlastně v celém 20. století, došlo třeba v biologii postupně k velkému přesunu důrazů: dnes má morfologie mnohem menší důležitost, než mívala; k podobnému přesunu však docházelo a stále ještě dochází i v jiných oborech, a nejen vědeckých. Problémy s tím spojené bývají někdy provizorně „řešeny“ tím, že se starých termínů užívá sice nadále, ale v jiných, „přenesených“ významech, a autoři se často tváří (a chovají), jako by těch původních významů nebylo (jako např. forma pohybu nebo dějiny formy; často také místo „způsobu“, „obrazu“ apod.). A jindy se zase začne užívat jiný termín, aniž by se příliš dbalo na vyjasnění, zda takový jiný termín jen prostě nepokrývá staré významy (např. v němčině Gestalt, v češtině zase třeba podoba nebo vzezření, fazóna atd.). A nejčastěji se zapomíná, že „obsah“ je tím základním a nejdůležitějším, zatímco „forma“ či „tvar“ jsou vyměnitelným (či zaměnitelným) „povrchem“.

(Písek, 111009-1.)